

което дава на неговата дѣятелностъ преимущество надъ дѣйствиата на невидимото правителство. Неговата пропаганда бѣше доволно влиятелна сама по-себе, но още се усили вслѣдствие клюкитѣ на католицитѣ, униятитѣ и даже протестантитѣ. Тѣ поискаха да обърнатъ въ латинство и да направятъ рационалисти Българитѣ, които въ своята народна църква вече слушаха молитви и пѣснопѣния на языка на славянскитѣ апостоли Кирилъ и Методий. Англичанитѣ твърдѣ много се надѣяха на своето евангелие, а Високата Порта толкова много бѣше наобѣщала, щото да се стѣписа назадъ за нея вече бѣше трудно или опасно. По такъвъ начинъ бѣ положенъ първийтъ камакъ въ основанието на зданието на политическия языкъ *българска автономия*, здание правилно, реално и законно.

Пропагандата отъ българскитѣ тайни комитети не произвеждаше желаното впечатление на селското население, въ което се спазва всичката сила и духъ, на което принадлежатъ всичкитѣ срѣдства за възстание. На всички внушения селевитѣ даваха единъ отговоръ: нашитѣ братя и синове служатъ на султана и на В. Порта като казаки и драгуни; ний вѣрваме и искаме да вѣрваме само въ онова, което ни дарува султана по своята воля.

Но Високата Порта не иска или не може това да разбере. На Турцитѣ не се аресватъ въоръженитѣ Българи, както на поляшката шляхта не се аресватъ въоръженитѣ казаки. Отблъсквани и пренебрегвани казакитѣ встъпиха въ борба. Същото може да се случи и съ Българитѣ. Ако до тогава султана и Високата Порта значатъ за тѣхъ всичко, то нѣкога и казакитѣ бѣхъ напълно прѣдани на краля и Полша. Така твърдятъ агитаторитѣ и съ надѣжда уповаватъ на бъдещето.

Гражданитѣ знаяхъ събитията въ Свищовъ и въ Велико Търново и виждаха какъ успѣшно отиваше църковната пропаганда въ Пловдивъ и Одринъ, какъ я уважаваха и почитаха. За това тѣ се отказаха отъ възстанието; църквата вече ги бѣ съединила; въ нея тѣ на родний си языкъ се моляха и отправяха пѣснопѣния за българската народностъ.